

Briselē, 6.7.2020.
COM(2020) 286 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI

**par tādas finansiālās palīdzības īstenošanu 2019. gadā,
ko aizjūras zemēm un teritorijām nodrošina
saskaņā ar 11. Eiropas Attīstības fondu**

Ievads

Ar Lēmumu par aizjūras asociāciju¹ (LAA) izveido tiesisko regulējumu attiecībām starp aizjūras zemēm un teritorijām² (AZT), dalībvalstīm, ar kurām tās ir saistītas, un Eiropas Savienību. Saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD)³ Lēmuma par aizjūras asociāciju mērķis ir atbalstīt AZT ilgtspējīgu attīstību un popularizēt Savienības vērtības plašākā pasaulē.

Finansiālu atbalstu AZT nodrošina galvenokārt no Eiropas Attīstības fonda (EAF); 2014.–2020. gada plānošanas periodā no 11. EAF ir piešķirti 364,5 miljoni EUR⁴.

Atbilstoši LAA 91. pantam šajā ziņojumā ir izklāstīti panākumi, kas gūti 2019. gadā, izmantojot līdzekļus, kas piešķirti AZT no 11. EAF.

Finanšu līdzekļi saskaņā ar 11. EAF programmu, kas paredzēta AZT

Pamatojoties uz Lēmuma par aizjūras asociāciju 2. pielikumu, 11. EAF finanšu līdzekļi, kas pieejami AZT, ir sadalīti šādos piešķīrumos laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam:

- 229,5 miljoni EUR teritoriāliem (divpusējiem) piešķīrumiem;
- 100 miljoni EUR reģionālajai un “visu AZT” sadarbībai;
- 21,5 miljoni EUR humānās un ārkārtas palīdzības finansēšanai;
- 5 miljoni EUR, ar ko finansē procentu likmes subsīdijas un tehnisko palīdzību, izmantojot AZT ieguldījumu mehānismu;
- 8,5 miljoni EUR pētījumiem un tehniskajai palīdzībai.

Saskaņā ar LAA noteiktajiem kritērijiem **16 AZT ir uzskatāmas par tiesīgām saņemt teritoriālo piešķīrumu saskaņā ar 11. EAF**. Jānorāda, ka Grenlandi finansē tieši no Savienības vispārējā budžeta, pamatojoties uz “Lēmumu par Grenlandi”⁵.

¹ Padomes Lēmums 2013/755/ES par aizjūras zemju un teritoriju asociāciju ar Eiropas Savienību.

² Līdz 2020. gada 31. janvārim ES AZT bija saistītas ar 4 dalībvalstīm: Dāniju, Franciju, Apvienoto Karalisti un Nīderlandi. ES bija šādas 25 AZT: Angilja, Aruba, Bermudu Salas, Bonaire, Britu Antarktikas Teritorija, Britu Indijas Okeāna Teritorija, Britu Virdžīnu Salas, Kaimanu Salas, Kirasao, Folklenda (Malvinu) Salas, Francijas Polinēzija, Francijas Dienvidjūru un Antarktikas Zemes, Grenlande, Montserrata, Jaunkaledonija, Pitkērnas Salas, Saba, Svētās Helēnas, Debesbraukšanas un Tristana da Kuņas Salas, Sentmartēna, Senpjēra un Mikelona, Senbartelmī, Sintēstatiusa, Dienviddžordžija un Dienvidsendviču Salas, Tērksas un Kaikosas Salas un Volisa un Futunas Salas.

Pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās 2020. gada 31. janvārī ES ir 13 AZT: Grenlande (DK), Francijas Polinēzija (FR), Francijas Dienvidjūru un Antarktikas Zemes (FR), Jaunkaledonija un piederīgās teritorijas (FR), Senbartelmī (FR), Senpjēra un Mikelona, (FR), Volisa un Futunas Salas (FR), Aruba (NL), Bonaire (NL), Kirasao (NL), Saba (NL), Sintēstatiusa (NL), Sentmartēna (NL).

³ Līguma par Eiropas Savienības darbību ceturrtā daļa (C 326/47, 26.10.2012.).

⁴ L210/1, 06.08.2013. — Padomē sanākušo Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvju Iekšējais nolīgums par Eiropas Savienības palīdzības finansēšanu atbilstīgi daudzgadu finanšu shēmai laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam saskaņā ar ĀKK un ES partnerattiecību nolīgumu un par finansiālas palīdzības piešķiršanu aizjūras zemēm un teritorijām, kurām piemēro Līguma par Eiropas Savienības darbību ceturto daļu.

Triju reģionālo programmu mērķis ir veicināt sadarbību starp AZT, kas ir no tā paša reģiona un kam ir līdzīgas problēmas un prioritātes. Darbības, ko finansē no reģionālā piešķiruma, atbalsta vispusīgu reģionālo programmu un problēmu novēršanai paredzētu projektu izstrādi un īstenošanu. Tiek veicinātas partnerības ar citiem finansējuma avotiem, tostarp citiem Eiropas Savienības finanšu instrumentiem, sadarbojoties ar kaimiņos esošajām Āfrikas, Karību jūras un Klusā okeāna reģiona valstīm (ĀKK) un/vai trešām valstīm, kā arī ES tālākajiem reģioniem.

Papildus teritoriālajām un reģionālajām programmām **tematiskā programma** — vienīgā visām AZT paredzētā programma saskaņā ar 11. EAF — stimulēs AZT sadarbību.

11. EAF programmas, kas paredzēta AZT, plānošanas process

Lēmuma par aizjūras asociāciju ceturtajā daļā ir noteikts **AZT īpaši paredzēts plānošanas process**. Atšķirībā no ĀKK valstīm plānošanas pamatā ir nevis valstu indikatīvās programmas, bet viena posma process — plānošanas dokumenta izstrāde, kam ir divi komponenti: a) ES reaģēšanas stratēģija (A daļa) un b) rīcības dokuments (B daļa). Lai apstiprinātu katru AZT plānošanas dokumentu, kas attiecas gan uz stratēģisko ievirzi, gan programmu sīku izstrādi, tiek pieņemts tikai viens oficiāls Komisijas lēmums.

AZT vēlamā teritoriālo piešķirumu īstenošanas modalitāte ir **budžeta atbalsts** (līdz šim 13 no 16 AZT gūst labumu no EAF). Tas liecina par pozitīvu pāreju no iepriekš vairākās AZT izmantotās projektu modalitātes. Budžeta atbalsts nodrošina efektīvu veidu, kā risināt transversālas, ilgtermiņa un strukturālas problēmas un uzturēt konstruktīvu politikas dialogu.

AZT ir primāri atbildīgas par plānošanas dokumentu izstrādi, tostarp par prioritātēm, kas ir to stratēģiju pamatā, un par to, lai tiktu veikta vajadzīgā apspriešanās vietējā līmenī. Pēc AZT pieprasījuma saskaņā ar LAA 81. pantu tika nodrošināta tehniskā palīdzība AZT plānošanas procesā.

Situācija 2019. gadā

a) 11. EAF teritoriāla īstenošana

Pateicoties tam, ka iesaistījās visas attiecīgās puses, 2019. gadā ir panākts progress 11. EAF plānošanā, īstenojot pastiprinātu koordināciju un dialogu. Pieņemot Arubas un Bonaires plānošanas dokumentus 2019. gadā, **14 no 16 AZT ar EAF piešķirumu tagad ir pabeigušas plānošanu**⁵. Kas attiecas uz faktisku finansiālo atbalstu, 2019. gadā saskaņā ar 11. EAF AZT tika izmaksāti 40,7 miljoni EUR (sk. I pielikumu). Kirasao (16,95 miljoni EUR) un Sentmartēnas (7 miljoni EUR) plānošanas process turpinājās 2019. gadā, un plānotais pieņemšanas datums ir 2020. gads.

Attiecībā uz īstenošanu 2019. gadā:

Karību jūras reģions:

⁵ Ar Padomes Lēmumu 2014/137/ES par attiecībām starp Eiropas Savienību, no vienas puses, un Grenlandi un Dānijas Karalisti, no otras puses, sadarbībai starp Savienību un Grenlandi savstarpējo interešu jomā piešķir 217,8 miljonus EUR laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam.

⁶ Arubas (13,05 miljoni EUR) un Bonaires (3,95 miljoni EUR) teritoriālās programmas tika pieņemtas 2019. gada februārī.

- **Izglītības** nozarē ar **Angiljas** budžeta atbalsta programmu tika atbalstīta ilgtspējīga nozares finansēšanas plāna apstiprināšana, valsts kvalifikācijas sistēmas pabeigšana un sešu atsevišķu skolas attīstības plānu izveide (trešās fiksētās daļas izmaksa (2,45 miljoni EUR), kā arī pirmās un otrās mainīgās daļas izmaksa (0,75+1,05 miljoni EUR). Turklāt 2019. gada februārī **Aruba** pieņēma savu plānošanas dokumentu (13,05 miljoni EUR) izglītības programmai, kuras mērķis ir uzlabot tehniskās prasmes novatoriskai ilgtspējīgai attīstībai. **Tērksas un Kaikosas Salas** turpināja izvērst programmu, kuras mērķis ir uzlabot tehniskās un profesionālās izglītības un apmācības pielāgošanu darba tirgus vajadzībām.
- Ievērojams progress tika panākts arī **ilgtspējīgas izaugsmes jomā**, izmantojot pašreizējo **Montserratas** budžeta atbalsta programmu un izmaksājot otro fiksēto daļu (2 miljonus EUR) un pirmo mainīgo daļu (2 miljonus EUR). Šī budžeta atbalsta programma veicina attīstību tādās jomās kā atjaunojamo energoresursu enerģija un tūrisms.
- Pēc 11. EAF plānošanas dokumenta pieņemšanas tika sākts jaunais **Bonaire budžeta atbalsts jaunatnes sektora vajadzībām** (3,95 miljoni EUR). Tas palīdzēs veicināt jauniešu veselību un nodarbinātību, kā arī uzlabot dzīves līmeni.
- **Britu Virdžīnu Salām**, lai uzlabotu to **izturētspēju**, tika piešķirti 2 miljoni no B finansējuma⁷ kā palīdzība pēc ārkārtas situācijas saistībā ar 2017. gada viesuļvētrām, kuras skāra Karību jūras AZT.

Klusā okeāna reģions:

- Attiecībā uz ilgtspējīgu **tūrismu Francijas Polinēzija** panāca progresu savā nozares politikā, turpinot īstenot ilgtspējīga tūrisma stratēģiju, un šim nolūkam tika izmaksāta otrā fiksētā daļa (7,4 miljoni EUR). Arī **Pitkērna** turpināja ieviest stratēģisko attīstības plānu, veicinot tūrismu, un šim nolūkam tika izmaksāta pirmā fiksētā daļa 1 miljona EUR apmērā. Tika uzsākts jauns pārvadāšanas pakalpojums, un ievērojami palielinājās pasažieru skaits.
- **Nodarbinātības nozarē Jaunkaledonija** turpināja centienus paplašināt piekļuvi apmācības programmām un palielināt nodarbinātības un apmācības līmeni. Plānotie 2018. gada maksājumi (otrā fiksētā daļa 4 miljonu EUR apmērā + pirmā mainīgā daļa 2 miljonu EUR apmērā) tika izmaksāti 2019. gada sākumā. Turklāt trešā fiksētā daļa (5 miljoni EUR) un otrā mainīgā daļa (3 miljoni EUR) tika izmaksāta 2019. gada beigās.
- **Digitālās attīstības jomā Volisa un Futunas Salas** turpināja progresēt, ieviešot savu digitālo stratēģiju un izvēršot ar Tui-Samoa platjoslas kabeli⁸ saistītus pakalpojumus, nodrošinot ātrdarbīgu platjoslas savienojumu.

⁷ Ar šo piešķirumu B finansējuma atlikums (ar sākotnējo piešķirumu 21,5 miljoni EUR saskaņā ar II pielikumu 2013. gada Lēmumam par asociāciju) 2019. gada beigās ir 6,45 miljoni EUR.

Citas AZT:

- **Folklenda Salas** guva labumu no **savienojamības** programmas saskaņā ar 11. EAF. 2019. gadā tika panākts apmierinošs progress tādās jomās kā valsts infrastruktūras plāna īstenošana un gaisa kuģu rehabilitācija. Tika izmaksāta otrā fiksētā daļa (1 miljons EUR), kā arī pirmā mainīgā daļa (0,75 miljoni EUR). Arī **Svētās Helēnas Sala** guva labumu no 11. EAF savienojamības programmām, un 2019. gadā uzrādīja būtisku progresu savas digitālās stratēģijas īstenošanā.
- **Tūrisma jomā** budžeta atbalsta programma **Senpjērā un Mikelonā** tika pabeigta 2019. gadā, un šim nolūkam tika izmaksāta ceturrtā fiksētā daļa (3,25 miljoni EUR) un visa otrā mainīgā daļa (3,25 miljoni EUR). Tika panākts progress tūrisma un jūras transporta nozarē, par ko liecina ievērojams naktsmītņu iespēju pieaugums un uzlabojumi jūras pārvadājumu jomā starp Senpjēru, Mikelonu un Kanādas Ņūfaundlendu.

Kopumā un visu gadu budžeta atbalsta programmas ir sekmējušas regulārus politikas dialogus ar partnerēm AZT par publisko finanšu pārvaldības reformām, nozaru politiku un makroekonomisko situāciju.

2019. gadā tika mobilizēta **tehniskā palīdzība** (TP), lai atbalstītu teritoriālos un reģionālos kredītrīkotājus plānošanas procesā. 2019. gada beigās tādu TP līgumu vai pētījumu kopējā vērtība, kuru mērķis bija palīdzēt noteikt AZT nozaru stratēģijas vai AZT atbilstību budžeta atbalstam, saskaņā ar 11. EAF II un III tehniskās sadarbības instrumentu sasniedza 1 592 672,72 EUR.

b) Reģionālā sadarbība saskaņā ar 11. EAF

2019. gadā tika panākts būtisks progress attiecībā uz 11. EAF reģionālajām AZT programmām:

- **Klusā okeāna reģionā** reģionālā programma “PROTEGE” (*Projet régional océanien des territoires pour la gestion durable des écosystèmes*, 36 miljoni EUR) atbalsta reģiona ilgtspējīgu un noturīgu attīstību, aizsargājot bioloģisko daudzveidību un atjaunojamos dabas resursus. Tās pamatā ir 10. EAF reģionālā programma “INTEGRE” (*Initiative des territoires pour la gestion régionale de l’environnement*, 12 miljoni EUR), kas atbalstīja integrētu piekrastes pārvaldību un sekmēja reģionālo sadarbību ilgtspējīgas attīstības jomā. Pirmais maksājums (6,8 miljoni EUR) tika veikts 2018. gada decembrī. 2019. gadā tika pieņemta darbā komanda un tika noteiktas 4 darba prioritātes (lauksaimniecība, zivsaimniecība, ūdens un invazīvās sugas), un pirmā vadības komitejas sanāksme notika 2019. gada jūlijā.
- **Karību jūras reģionā** reģionālās programmas “ReSEMBID” (*Izturētspēja, ilgtspējīga enerģija un jūras bioloģiskā daudzveidība*, 40 miljoni EUR) mērķis ir stiprināt vides ziņā ilgtspējīgu ekonomikas attīstību, lielāku uzmanību pievēršot izturētspējai, ilgtspējīgai enerģijai un jūras bioloģiskajai daudzveidībai. Programma ir paredzēta, lai

⁸ Tui-Samoa zemūdens kabelis savieno Apia, Samoa un Suva, Fidži, un nosēšanās stacijas atrodas Savai'i, Savusavu un Volisa un Futunas Salās.

atjauninātu novecojušo infrastruktūru un palielinātu tās energoefektivitāti, uzlabotu jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un ilgtspējīgu pārvaldību un palielinātu izturētspēju pret ārkārtējām un regulārām dabas parādībām. 2019. gadā tika izmaksāti 3,62 miljoni EUR.

- **Indijas okeāna reģiona** reģionālās programmas (*Programme Régional d'appui dans le secteur de l'observation, de la gestion et de la préservation des écosystèmes terrestres et marins*; 4 miljoni EUR) mērķis ir uzlabot sauszemes un jūras ekosistēmu uzraudzību un novērošanu Francijas Dienvidjūru un Antarktikas Zemēs, atjaunot ekosistēmas un pastiprināt ietekmes novēršanas mehānismus. Deleģēšanas līgums ar "Agence Française de Développement" tika parakstīts 2019. gada jūlijā, un tika izmaksāti 1,4 miljoni EUR.
- Attiecībā uz **11. EAF tematisko programmu, kas paredzēta visām AZT** (17,8 miljoni EUR) plānošanas dokuments tika pieņemts 2019. gada martā. Šajā programmā kā apakšelementi ir definēta ilgtspējīga enerģija un klimata pārmaiņas, tostarp katastrofu riska mazināšana, un tās galvenā uzmanība ir vērsta uz dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Līguma parakstīšana ar izvēlēto īstenošanas aģentūru ir plānota 2020. gadā.

Visbeidzot, 2019. gadā ES atbalstīja **Aizjūras zemju un teritoriju asociāciju (AZTA), piešķirot darbības dotāciju** (550 000 EUR). Tā ļāva asociācijai pastiprināt savu spēju īstenot pilnvaras un jo īpaši koordinēt AZT partnerus ar mērķi sekmēt dialogu ar ES, veicināt partnerību un atbalstīt dalībnieku kolektīvo darbu vairākās kopīgu interešu jomās ES un AZT asociācijā.

c) Iestāžu dialogs

Asociācijā ir definēti trīs dažādi dialogi:

AZT un ES forums

17. ES un AZT forums notika Francijas Polinēzijā 2019. gada martā, un tajā piedalījās augsta līmeņa AZT un dalībvalstu pārstāvji, klātesot foruma priekšsēdētājam, Eiropas starptautiskās sadarbības un attīstības komisāram Nevenam Mimicam.

17. AZT un ES foruma secinājumos ES, AZT un dalībvalstis, ar kurām AZT ir saistītas, atzina, ka 2019. gadam, kad tika apspriests jaunais LAA, ES daudzgadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam, *Brexit* process un regulējums pēc Kotonū nolīguma termiņa beigām, bija izšķiroša nozīme AZT un ES turpmākajās attiecībās.

Saistībā ar forumu **politiskā līmenī notika trīspusējas sanāksmes** (2019. gada 1. martā) starp to dalībvalstu pārstāvjiem, ar kurām AZT ir saistītas (piedaloties arī Francijas aizjūras teritoriju ministram), AZT deleģācijas vadītājiem un komisāru, un tā bija laba iespēja pārrunāt jautājumus par AZT un ES partnerību pēc 2020. gada. Notika arī tehniskais **seminārs** par tematu "**Ilgtspējīga attīstība ar reģionālās sadarbības palīdzību**". Tā bija laba iespēja apspriest, kāda varētu būt AZT nozīme, stiprinot reģionālo sadarbību to kaimiņvalstīs.

Trīspusējās apspriedes (trīspusējās sanāksmes)

2019. gadā (aprīlī, jūlijā, oktobrī) Briselē **notika trīs trīspusējās sanāksmes starp Komisiju (priekšsēdētājs), AZT pārstāvjiem un dalībvalstīm, ar kurām tās ir saistītas**, nodrošinot platformu dialogam, lai apmainītos ar būtisku informāciju, izskatītu prioritāros kopējo interešu jautājumus un uzraudzītu asociācijas lēmuma īstenošanas progresu.

Partnerības darba grupas

2019. gada jūlijā tika sasaukta partnerības darba grupa **vides, klimata pārmaiņu un ilgtspējīgas enerģijas** jautājumos, lai apmainītos ar viedokļiem par dažādiem aspektiem, kas saistīti ar ES rīcībpolitikām un iniciatīvām okeānu jomā, kā arī par *Best* un *LIFE* programmām.

Papildus iestāžu sistēmai un dialoga struktūrai 2019. gadā **AZTA ar Komisijas atbalstu organizēja trīs pasākumus**. Oktobrī Briselē notika **konference** ar nosaukumu “From the Poles to the Tropics, OCT’s Blue Landscape”, un tās rezultātā tika parakstīta “**AZT deklarācija par okeāniem**”, kurā uzsvēta AZT apņemšanās saglabāt okeānus un palielināt to sociālo un ekonomisko vērtību. 2019. gada decembrī tika rīkots **darbseminārs par ilgtspējīgu enerģiju**. Darbsemināra laikā AZT enerģētikas tehniskie eksperti un Komisija apspriedās par šo kopējo interešu tēmu. AZT iepazīstināja ar progresu, kas panākts, īstenojot 2015. gadā parakstīto enerģētikas ceļvedi. Visbeidzot, AZTA 2019. gada decembrī organizēja **darbsemināru par ES programmām**, lai apmainītos ar informāciju par ES programmām un AZT finansēšanas iespējām.

d) Eiropas Investīciju banka

LAA sniedz finansiālu palīdzību AZT, izmantojot Eiropas Investīciju bankas (EIB) pārvaldītus finanšu mehānismus 2014.–2020. gadā saskaņā ar 3. finanšu protokolu: AZT ieguldījumu mehānismu (pašreizējais finansējums: 48,5 miljoni EUR), finansējumu procentu likmju subsīdijām un tehniskajai palīdzībai (5 miljoni EUR) un EIB pašu resursus (līdz 100 miljoniem EUR).

2019. gada jūlijā saskaņā ar **EIB AZT ieguldījumu mehānismu** tika apstiprināts viens jauns darījums Jaunkaledonijai (24 miljoni EUR), lai finansētu aizņēmumus no uzņēmumiem, kas atrodas attālos reģionos, un ļoti maziem uzņēmumiem. Notiek arī citi darījumi, kuru kopējā summa 2019. gada beigās sasniedza 85,39 miljonus EUR. Šī summa pārsniedz sākotnēji paredzēto kapitālu, jo tas ir apgrozības fonds un dažas atmaksas ir atkal izsniegtas kā aizdevumi.

Attiecībā uz **procentu likmju subsīdiju un tehniskās palīdzības** finansējumu 2019. gadā EIB parakstīja darījumu 4,25 miljonu EUR apmērā Sentmartēnas lidostas darbībai (skatīt tālāk tekstā).

EIB pašu resursu finansējumā, kas paredzēts AZT, EIB 2019. gada decembrī parakstīja darījumu 44,3 miljonu EUR apmērā Sentmartēnas lidostas rekonstrukcijai pēc viesuļvētras.

Attiecībā uz atlikušajiem līdzekļiem informācijas kanāli tiek uzraudzīti un vērtēti nolūkā pilnīgi izmantot pieejamos līdzekļus līdz 2020. gada beigām.

Nākotnes perspektīva

2020. gadam, kad paredzēts pabeigt sarunas par priekšlikumu jaunam lēmumam par asociāciju, tai skaitā ar Grenlandi, saistībā ar ES daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam, būs izšķiroša nozīme AZT un ES turpmākajās attiecībās. Tas būs arī ļoti svarīgs gads, kurā notiks sarunas par regulējumu pēc Kotonū nolīguma termiņa beigām un par Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentu. 2020. gadu iezīmēs arī Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES, kas ietekmēs AZT grupu.

Šajā saistībā īpaši svarīgs būs pastiprināts dialogs ar AZT. Šo procesu papildinās pastāvīgs atbalsts AZT asociācijai un AZT, izmantojot Tehniskās sadarbības instrumentu.

Visbeidzot, būs svarīgs progress iepriekš minēto divu atlikušo teritoriālo programmu plānošanā, lai nodrošinātu to pieņemšanu līdz 2020. gada beigām un visa tā finansējuma izmantošanu, kas pieejams AZT 11. EAF ietvaros.